

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Надя Георгиева Велинова-Соколова,
Стопански факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма *Счетоводство, контрол и анализ*

Автор: *Георги Стоянов*

Тема: „Ефект от прилагането на МСФО 17 „Застрахователни договори“ върху финансовите отчети на застрахователните предприятия – научни и приложни аспекти“

Научен ръководител: *проф. д-р Емилия Миланова, УЗФ*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 298 от 15.07.2026 г. на Ректора на Университета по застраховане и финанси проф. д.ю.н Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Ефект от прилагането на МСФО 17 „Застрахователни договори“ върху финансовите отчети на застрахователните предприятия – научни и приложни аспекти“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, контрол и анализ“. Автор на дисертационния труд е **Георги Стоянов** – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Счетоводство и одит“ с научен ръководител проф. д-р Емилия Миланова.

Предадените от Георги Стоянов материали включват документи по представен опис: дисертация, автореферат на български и английски език, резюме на дисертацията на английски език, декларация за оригиналност и достоверност, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, списък с публикации, резюме на публикациите, автобиография, копие от заповедта за отчисляване на докторанта).

Докторантът е приложил 1 броя студия, 5 бр. научни статии, както и 3 бр. допълнителни статии, по различна тема.

Посочените документи са представени надлежно и съгласно изискванията.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантът Георги Стоянов има богат практически опит в областта на счетоводното отчитане, одита и финансовото консултиране. Има придобита магистърска степен по Счетоводство от Университета за национално и световно стопанство, както и през 2021 г. се дипломира като дипломиран експерт-счетоводител към Института на дипломираните експерт-счетоводители в България (ИДЕС), с което придобива статут на регистриран одитор. Академичната му дейност е реализирана като хоноруван преподавател в УНСС по дисциплините „Глобализация и стандартизация в счетоводството“ и „Спецкурс по МСФО“ (2021–2024 г.). Активен е и като лектор към ИДЕС по теми от счетоводството, одита и устойчивостта.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Въвеждането на Международен стандарт за финансово отчитане 17 „Застрахователни договори“ (МСФО 17) представлява едно от най-значимите и всеобхватни събития в историята на счетоводното отчитане за застрахователната дейност. Това прави представената тема е много актуална и има все по-голямо значение за развитието на този бизнес. Актуалността е продиктувана от фундаменталния характер на промените, които МСФО 17 налага, а това от своя страна създава условия за промяна на отчетността на застрахователните дружества. Актуалността на дисертационния труд се определя и от обстоятелството, че МСФО 17 изисква съществени промени не само в счетоводните системи и процеси, но и в бизнесмоделите, продуктовото портфолио и управлението на риска на застрахователните предприятия. Застрахователните дружества са изправени пред практически предизвикателства при прилагането на стандарта и тяхното успешно преодоляване е ключово за коректното и ефективно изпълнение на неговите изисквания. Изследването на приложните аспекти е от съществено значение за идентифициране на най-добри практики и потенциални рискове.

В дисертационния труд е формулирана точно и ясно поставената изследователска цел. В тази връзка *целта на дисертационния труд* е да се изследват ефектите от прилагането на МСФО 17 „Застрахователни договори“ върху финансовите отчети на застрахователните предприятия и да дефинира препоръки за адаптиране на анализа на финансовите отчети на

застрахователните предприятия към новите изисквания на Стандарта. Формулирани са 6 задачи, които са изпълнени за да се постигне поставената цел.

4. Познаване на проблема

На база на прегледа на представената дисертация, публикации и останалите приложени документи може да се твърди, че дипломантът показва завидни практически и практико-приложни знания за по отношение на счетоводното отчитане на дейността на застрахователните дружества и по-специално за практическото прилагане на МСФО. Разработената методология за оценка на ефекта от прилагането на МСФО 17 върху конкретни елементи на финансовите отчети, която може да бъде приложена към реални данни на застрахователни предприятия са конкретни доказателства за познаване на анализирания проблем в дълбочина.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване, а именно използването на теоретичен анализ и синтез, методите на сравнителен анализ, на дедукцията и индукцията, системен подход и статистически методи, казусен анализ и разработените анкети позволяват да се постигне поставената цел и подпомагат получаването на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 228 страници. Той е структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, списък с използваните литературни и информационни източници, списък с графики, таблици и фигури, както и приложения. Основният текст обхваща 200 страници. Към него са включени 9 графики, 47 таблици и 4 фигури. Използваната литература обхваща: 21 източника на български език и 127 на английски език. Преводът от чуждоезичните източници е извършен самостоятелно от автора. Общо са приложени 148 източника.

Като **обект** на дисертационния труд се определят финансовите отчети на застрахователните предприятия, като фокусът е върху промените, които настъпват в тях в резултат на въвеждането и прилагането на МСФО 17. **Предметът** на разработката е влиянието от прилагането на Стандарта върху счетоводното отчитане и представянето на информацията във финансовите отчети на застрахователните предприятия. Формулирани са **целта** и конкретни **задачи**, които трябва да се изпълнят за нейното постигане. **Изследователската теза**, която авторът защитава е че прилагането на МСФО 17 „Застрахователни договори“ води

до съществени и качествени промени във финансовите отчети на застрахователните предприятия, променя принципите на признаване, оценяване и оповестяване на застрахователните договори, което, от своя страна, подобрява прозрачността и сравнимостта на информацията, но същевременно създава нови предизвикателства пред счетоводната практика и анализа на финансовите резултати. Коректно са посочени ограниченията, в рамките на които е извършено изследването.

Структурата на дисертационният труд отговаря на изискванията, както и са спазени добрите изследователски практики. Тя е логическа издържана.

В увода на дисертационния труд се обосновават актуалността и практическата значимост на изследването. Дефинирани са обектът, предметът, целта и задачите. Формулирана е изследователската теза, защитавана в дисертационния труд. Представени се методологията и ограничителните условия на изследването. В първа глава е направен подробен преглед на Историческо развитие на отчетността и стандартизацията в счетоводството на застрахователите; сравнителна характеристика между МСФО 4 и МСФО 17, изведени са предизвикателства при внедряването на стандарта и бъдещите му перспективи. Акцент във втора глава е поставен на новите показатели за ефективност, въведени с МСФО 17, както и влиянието им върху изискванията за платежоспособност. Трета глава по своята същност е насочена към практико-приложната част на разработката и представя авторската разработка на анализ на въздействието от прилагането на стандарта МСФО 17 върху финансовото отчитане на застрахователните компании. Тя определя и основният приносен момент на дисертацията, защото чрез емпиричен анализ на въздействието на МСФО 17 върху финансовите отчети на български застрахователи се изгражда реална представа за степента на влияние на новия стандарт върху ключови финансови показатели като печалба, възвръщаемост на капитала и активите, както и върху структурата на отчетите. В заключението са изведени основните принципни положения на разглеждания проблем и насоки за бъдещо развитие.

След внимателен преглед на дисертационният труд смятам, че заложената цел и поставените задачи са постигнати, а изследователската теза – доказана.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представените в автореферата приноси с научно-теоретичен и научно-приложен характер отразяват много точно изследваните проблеми и постигнатите резултати, заложили в дисертационния труд. Напълно съм съгласна с така представените приноси, а именно:

- Систематизиране на историческото развитие на счетоводството в застраховането;

- Теоретично изясняване на новите измерителни модели – GMM, PAA и VFA;
- Анализ на концептуалните промени, въведени с МСФО 17, включително договорната услуга (CSM), корекцията за риск и паричните потоци за изпълнение;
- Изясняване на ролята на дисконтовите ставки и нивото на агрегиране на договорите.
- Емпиричен анализ на въздействието на МСФО 17 върху финансовите отчети на български застрахователи;
- Идентифициране на основните предизвикателства при внедряване – технологични, организационни и регулаторни чрез анкетно проучване, проведено сред застрахователни експерти;
- Формулиране на конкретни препоръки за адаптация, включително инвестиции в ИТ системи, обучение на персонала и подобряване на вътрешната комуникация;
- Предложения за управление на волатилността и подобряване на съпоставимостта между отчетите.

Посочените приноси моменти показват, че анализирания проблем е от съществено значение и за успешното и ефективно прилагане на МСФО 17 и автора и аз препоръчвам да бъде направена активна предварителна подготовка, междудисциплинарно сътрудничество между счетоводители, актюери и ИТ специалисти, както и разработване на ясни комуникационни стратегии, насочени към вътрешните и външните заинтересовани страни.

Предложеният за рецензия дисертационен труд е оригинална научна разработка на автора и съдържа оригинални резултати, получени при проведени самостоятелни научни изследвания, които имат практическо значение и приложение. На база на посочените приносите категорично мога да посоча, че разработката има голямо значение за науката и практиката в областта на отчетността на застрахователните дружества.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По дисертационният труд автора представя 6 /шест/ публикации, от които 1 студия и 5 статии. Пет (5) от тях са публикувани самостоятелно, на български език, в специализирано научна списание ИДЕС, както и в Данъци "Тита". Една от тях е студия и е написана в съавторство с научния му ръководител. И шестте публикации представят актуални теми като счетоводни аспекти, свързани с изпиране на пари в застрахователния сектор, модели на

счетоводно отчитане на застрахователните договори в съответствие с МСФО 17, както и с други специфични изисквания на новия стандарт. Те отразяват постигнатите резултати на дисертацията. Представена е и справка за 4 цитирания на статии на докторанта.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Представената справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика показва наличието на 107,5 т., което напълно отговаря на, дори и надхвърля нормативните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

10. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд е лична авторова разработка на Георги Стоянов. Получените резултати и формулираните приноси показват оригиналността на работата. В подкрепа на това твърдение може да се посочи и факта, че автора има богат практически опит в областта на счетоводното отчитане и отида, което всъщност е и обекта на изследване. Използвана литература е цитирана коректно. **Не са забелязани** индикации за наличие на плагиатство. Предоставена е декларация за оригиналност и достоверност от автора.

11. Автореферат

Авторефератът представя коректно дисертационния труд. Той е с общ обем от 43 стр. и е структуриран по следния начин: обща характеристика на дисертационния труд; структура и съдържание на дисертационния труд, синтезирано съдържание на дисертационния труд; справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд; списък на публикациите по темата на дисертационния труд. *Авторефератът е изготвен съгласно съответните изисквания на нормативната уредба и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.*

12. Критични забележки и препоръки

Критични бележки и препоръки към докторанта нямам.

13. Лични впечатления

Имам отлични лични впечатления от Георги Стоянов. От съвместната ни работа и от срещите с него мога да посоча, че той винаги се е отличавал с висок професионализъм и наличието на завидни познания в изследваната област.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Критични бележки към докторанта нямам, но бих препоръчала повече бъдещи разработки, които да бъдат публикувани в бази данни като Web of Science, Scopus и др. индексирани издания, както и по-активно участие в научно-изследователски проекти, международни конференции и семинари, където да популяризира резултатите от своите изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти в Университета по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Георги Стоянов **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Георги Стоянов в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Счетоводство, контрол и анализ“.

07.09.2026 г.

Рецензент:

проф. д-р Надя Велинова-Соколова